

О.В. Добровольська, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Перехід від індустріального суспільства до суспільства знань поставив завдання щодо модернізації освіти, пріоритетним напрямком якої є впровадження компетентного підходу. Категоріями компетентного підходу є «компетенція» і «компетентність». Компетенція – це об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія. Компетентність завжди є актуальним проявом компетенції, це інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції.

Поняття ключових компетентностей застосовується для визначення таких якостей особистості, що дають їй змогу ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах і які роблять внесок у поліпшення якості суспільства та сприяють особистому успіхові, що може бути застосовано до багатьох життєвих сфер. Ознаками ключових компетентностей є надпредметність, поліфункціональність, міждисциплінарність, багатокомпонентність, спрямування на формування критичного мислення, рефлексії, визначення власної позиції, прояв у конкретній справі чи ситуації, об'єднання воєдино особистісного і соціального, відбиття комплексного оволодіння сукупністю способів діяльності.

Інформаційна компетентність (ІК) належить до ключових компетентностей, сьогодні її визнано однією з професійно значущих якостей особистості. Вона формується протягом усього життя людини, але, на думку автора, навчання у ВНЗ є найбільш важливим етапом її формування. Студент повинен навчитися працювати з різними джерелами інформації, знаходити в них потрібну інформацію, аналізувати, систематизувати й узагальнювати її, зберігати і передавати, самостійно одержувати нові знання тощо.

Різні аспекти формування і розвитку ІК є предметом вивчення багатьох дослідників, але на сьогодні не визначені умови, механізми її формування, критерії й показники її сформованості тощо. Отже, теоретична розробленість означеної проблеми є недостатньою, тому дослідження її є актуальними і необхідними.

У даній доповіді наведено результати наукового дослідження автора щодо структури ІК, критеріїв готовності студентів до інформаційної діяльності, рівнів ІК та їх діагностики.

Структуру ІК пропонується представляти її ціннісно-мотиваційною, когнітивною і діяльнісною компонентами.

Ціннісно-мотиваційна компонента ІК може бути представлена системою, що складається з власних цілей, мотивів, позицій та установок студента, ціннісного ставлення до об'єктів і явищ швидкозмінного інформаційного середовища, адекватного уявлення глобального інформаційного простору, інформаційних взаємодій у ньому, можливостей і проблем його пізнання людиною.

Когнітивна компонента ІК може бути представлена системою з наявних у студента цілісних знань про інформаційне середовище, що забезпечують досвід інформаційної діяльності та орієнтацію у цьому середовищі, знань засобів ІКТ, що мають відношення до пошуку, зберігання, обробки і передавання інформації, усвідомлення цілей і власних можливостей щодо здійснення інформаційної діяльності.

Діяльнісна компонента ІК може бути представлена системою конкретно-практичних умінь і навичок студента щодо роботи з інформацією, використання інформаційних систем і технологій у конкретній діяльності, відбором і акумуляцією необхідних відомостей щодо можливостей ІКТ для задоволення навчально-пізнавальних, професійних і загальнокультурних запитів і потреб.

За структурою ІК викладач визначає зміст ІК, який буде містити ціннісно-мотиваційну, когнітивну і діяльнісну складові, «вбудовує» його у навчально-виховний процес. Також за структурою ІК визначаються ціннісно-мотиваційний (цікавість до роботи в інформаційному просторі, усвідомлення цінності інформації), когнітивний (знання про інформаційне середовище, ІКТ, методи роботи з інформацією) і діяльнісний (уміння і навички використання засобів ІКТ, володіння різними методами роботи з інформацією) критерії готовності студентів до інформаційної діяльності, а за ними – рівні ІК (низький, середній, високий), їх характерні ознаки.

Діагностику рівня ІК доцільно проводити відповідно до структури і змісту ІК за критеріями готовності до інформаційної діяльності шляхом спостереження за діями студентів під час виконання ними завдань різного рівня складності, тестування й анкетування. Аналіз результатів дозволить викладачу своєчасно внести необхідні зміни й доповнення у робочу програму певної навчальної дисципліни, вірно визначити індивідуальну навчальну траєкторію кожного студента.